MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI, MAKTAB, OILA, MAHALLA HAMKORLIGIDA BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASH

G`aniyeva Vazira Yusufovna
Qo`qon davlat pedagogika instituti o`qituvchisi
Abduqodirova Maftuna Alijon qizi
Qo`qon davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkiloti mahalla hamkorligida MTTga qamrab olinmagan bolalarni aniqlab ularni qisqa muddatli guruhlarga jalb etish, Besh nomdagi hamda Yetti nomdagi kitobni bolalarni maktab ta'limiga sifatli tayyorlash maqsadida oilalarga tarqatish va ta'lim tarbiya jarayonini oilalarda ota-ona ishtirokida tashkil etilishini nazorat qilish soha rivojining takomillashuviga olib keladi.
Kalit so'zlar: Maktab, oila, MTT, mahalla, bolalar, pedagog-tarbiyachi, kitob, ota-onalar.
Abstract: Pre-school education organization in cooperation with the community to identify children not covered by the MTT and involve them in short-term groups, distribute the book Five and Seven to families in order to prepare children for school education and control the organization of the educational process with parents leads to the improvement of the development of the industry.
Keywords: School, family, MTT, neighborhood, children, educator, book, parents.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Zamonaviy maktabgacha ta'lim sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim o'rin tutadi" deya ta'kidlaydi.
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi tasarrufidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni sifatli maktab ta'limiga tayyorlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning isboti o'laroq 2018-yilda maktabgacha ta'lim sohasida bolalar qamrovi 34,4% ni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatgich 2019-yil yarim yilligi yakunida 40,5% ni tashkil etdi.
Bu albatta davlat rahbarining maktabgacha ta'lim sohasida chiqarayotgan qarorlari va e'tiborlari natijasidir. Shu o'rinda haqli bir savol tug'iladi. Qanday qilib ta'lim jarayonini mushkullikdan quvonchli jarayonga aylantirsa bo'ladi? Shuni aytib o'tish joizki, sifatli ta'lim birinchi navbatda ta'lim beruvchi tarbiyachi, pedagogning kasbiy mahoratiga bog'liqdir.
Albatta mashg'ulotlar tarkibiga yangiliklarni kiritish, ilg'or ish uslublari va metodlarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishga olib keladi. Bu esa o'z o'rnida pedagogdan kasbiy mahorat talab etadi. Barchamizga ma'lumki, bola uchun birinchi va eng mukammal tarbiyachi bu ota-onadir. Shunday ekan, oila bilan hamkorlik masalalari, ayniqsa bola tarbiyasida otalar o'rni muhimligiga alohida e'tibor qaratish lozim.
Mustaqillik yillarida mamlakatda ta'lim muassasalari faoliyatini me'yorlantiruvchi "Ta'lim to'g'risidagi qonun'', "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qabul qilindi. Ta'lim sohasida, jumladan uning birinchi pog'onasi sanalmish maktabgacha ta'lim sohasida ham katta o'zgarishlar yuzaga keldi.
"Ta'lim to'g'risidagi qonun"ning 30-moddasi orqali farzandlar tarbiyasi va ularning ta'lim olishlari, qonuniy huquqlari va manfaatlari himoyasi borasida ota-onalarning o'rni va javobgarligi oshirildi. Maktabgacha yoshdagi bolaning maktab ta'limiga o'tishi, uning hayoti, axloqi, qiziqishi va munosabatlarida jiddiy tub o'zgarishlarni yuzaga chiqardi.
Shuning uchun maktabgacha yoshdagi bolani maktabgacha ta'lim tashkiloti yoki oilada maktab ta'limiga tayyorlash, unga qiyin bo'lmagan bilim, tushuncha, ko'nikma va malakalar bilan tanishtirish kerak bo'ladi. Bolaga oilada yaxshi tarbiya berish, bola hayotining dastlabki davrlaridan boshlaboq ota-ona oldida turgan asosiy maqsad va vazifa, ya'ni ota-ona uchun ham qarz ham farzdir.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil, 30-sentyabrdagi PQ-3955-son “Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori va O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim vazirining 2018-yil, 21-noyabr 2-MX sonli buyrug‘i asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida kuzatuv kengashi ish boshladi.

Kuzatuv kengashi raisi ota-onalardan, kengash kotibi maktab o‘qituvchilaridan, a’zolari MTT pedagoglari, ota-onalar, mahalla vakillaridan tashkil topdi. Bu esa MTTning yanada ravnaq topishi uchun ayni muddao bo‘ldi. Kuzatuv kengashi MTTda bo‘ladigan ta’lim-tarbiya jarayoni, uning moddiy texnik bazasi, tarbiyalanuvchilarga yaratilgan qo‘shimcha xizmat turlari, bolalarni sifatli ovqatlantirishni, MTTdagi joriy ta’mirlash ishlarida, hattoki, MTT rahbarini saylashda o‘z tavsiyasini berish huquqiga ega bo‘ldi. Mahalladagi kam ta’minlangan oilalarni o‘rganib chiqib, ularning farzandlariga MTTda ta’lim-tarbiya olish imkonini yaratdi.

Bola tarbiyasida oilaning o‘rni beqiyos. Oila bolaga qattiq ta’sir ko‘rsatadi, uni atrofdagi hayotga moslaydi. Jamiyatda esa tarbiya faqat ota-onaning shaxsiy ishigina bo‘lib qolmasdan, balki ularning ijtimoiy burchi hamdir. Ota-onalarni tashkiliy ishlarga jalb etish masalan, yumshoq o‘yinchoq tayyorlash, suv va qum bilan o‘ynashi uchun o‘yinchoqlar yasash, maydonchalarni ko‘kalamzorlashtirish uchun jihozlar tayyorlash muhim tadbirlardir. Bunday tanlovlar tarbiyachining yillik ish rejasida o‘z aksini topgan bo‘lishi kerak. Tanlov shartlarini umumiy ota-onalar yig‘ilishlarida muhokama qilish va ma’qullab olish kerak. Faol ishtirokchi ota-onalarga tashakkurnoma e’lon qilish, bu borada buvi-yu, bobolarning ham maslahatlariga quloq tutmoq lozim.

Maktabgacha ta’lim tashkilotining oila bilan ishlash tizimida aniq maqsad mazmun bo‘lishi kerak. Ota-onalar bilan hamkorlik borasida avvalo erishilgan yutuq va tajribalarning natijalarini tahlil qilib, bolaning ijobiy tomonlarini ko‘rsatib, keyin asta-sekinlik bilan ularning xulq-atvoridagi salbiy holatlarni bartaraf etishga, tevarak-atrofga qiziqishlarini oshirib borishga astoydil harakat qilish lozimligini uqtirish kerak. Ota-onalarni maktabgacha ta’limga jalb etish maqsadida turli xil to‘garaklar, tadbirlar, davra suhbatlari, savol-javob kechalari, guruhiy va umumiy ota-onalar yig‘ilishlari, ochiq eshiklar kunini tashkil etish diqqatga sazovor holatlardir.

“Bolani qanday sevish kerak?”, “Bola hayotida kitob”, “Bugun biz nima bilan shug‘ullandik”, “Ota-onalar burchagi”, “Maslahat va tavsiyalar”, Ko‘chma papkalar va boshqalar”. Bundan tashqari ruhshunoslar tomonidan tashkil etilgan testlarga murojaat etish ham foydadan holi emas. Masalan, “Biz qanday ota-onamiz?” (Test) “Farzandimizning nihoyatda qiziquvchanligi” (Test).

Maktabga borish bola hayotidagi jiddiy o‘zgarishlar davri hisoblanadi. Mazkur davr bilan bolaning rivojlanishida yangi bosqich boshlanadi. Bolaning oldingilardan farq qiladigan faoliyat shakllarini o‘rganishiga to‘g‘ri keladi. Kattalar va tengdoshlar bilan munosabatlarning boshqa uslubini o‘rnatish, fiziologik jihatdan o‘zgarishi ham talab etiladi.

Xo‘sh, maktabgacha ta’lim yoshidagi bolaning tayyorgarligi qanday bo‘lishi kerak degan muhim savol yuzaga keladi.

Bolalarni maktabga muvoffaqiyatli o‘qishi uchun ularni fanlar bo‘yicha mazmunli tayyorgarligi muhim emas. Chunki uni haddan ziyod yuklatish o‘qishga bo‘lgan xohishni susayishiga olib keladi. Asosiysi, uni psixologik jihatdan maktabga tayyorgarligi, bilishga qiziqishi, o‘zini nazorat qila olish malakalarini, kommunikativ va ijodiy qobilyatlarini, nutqini, xotirasini, diqqatini, tafakkurini rivojlanishining ma’lum darajasini shakllantirish lozimdir.

Ko‘rib turibmizki, bolalarni maktabga tayyorlash katta yoki tayyorlov guruhlarida emas, balki uning maktabgacha ta’lim muassasasiga kelgan kunidanoq boshlanishi lozim. Agar aniqroq aytadigan bo‘lsak, uni oldinroq ham boshlash lozim. Chunki bolaning diqqati, qiziquvchan va ba’zi bir topshiriqlarni mustaqil qilishi qiyin bo‘lganidek, uni qisqa muddat ichida birgalikda qandaydir vazifalarni yechishga, kelishishga o‘rgatish ham mushkul bir vazifadir.

Bolalarni maktabga chiqishda ularning yuqori imkoniyatlari va muvafaqqiyatini qanday ta’minlash mumkin?

Birinchi navbatda maktabga tayyorgarlik jarayonida o‘quv faoliyatining maqsadli yo‘nalishini o‘zgartirish lozimdir. Bola tafakkurini shakllantirishning bu bosqichida mazmunli komponentlardan holi o‘laroq, rivojlantiruvchi komponentlar ustun turishi lozim. Maktabgacha ta’lim muassasasi uslubchilari va pedagoglarining hizmatlari har bir bolani faoliyatga yo‘naltira olishga, predmet va hodisalarning hususiyatlarini tahlil qila olishga, ya’ni, predmetlarni ko‘rsatilgan belgisi bo‘yicha tarqatish, farqini va umumiy hususiyatlarini ajrata olishga qaratilgan bo‘lishi lozim.

Maktabga tayyorgarlikning besh asosiy komponenti:

1. Motivatsion tayyorgarlik.
2. Irodaviy tayyorgarlik.
3. Maktabga ijtimoiy-psixologik jihatdan tayyorgarlik.
4. Aqliy tayyorgarlik.
5. O‘qishga layoqat

Bolalarni maktabga qanday tayyorlash lozim?

1. Kichkintoyning maktabgacha ta’lim tashkilotiga jonu-dili bilan borishiga g‘amxo‘rlik qilish.
2. Bolaning yoshiga mos me’yorlar va yosh hususiyatlarini inobatga olgan holda talab qo‘yish.
3. Bola xatti-harakatlar va so‘zlar orqali sizni mehringizni sezishiga intilish.
4. Oilada uning uchun sharoit yaratish.
5. Ertak va she’rlar o‘qib berish, rasm chizish. U bilan iloji boricha ko‘proq suhbatlashish, turli mavzularni muhokama qilish. Sog‘ligi va kayfiyatini muntazam kuzatib borish.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlash joizki, bolani maktab ta’limiga tayyorlashda MTT, maktab, mahalla, oila hamkorligi to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilsa, ta’lim tarbiya sifati va samaradorligiga erishish va oldimizga qo‘ygan maqsadni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar

1. “Bolangiz maktabga tayyormi?” O‘z. Res. Xalq ta’limi vazirligi Respublika ta’lim markazi, Ma’rifat-Madadkor nashriyoti.
2. O‘.Otavaliyeva. Bola tarbiyasida bog‘cha va oila hamkorligi. T.:1994-y.
3. Z.G’ofurov, S.Toshev. Ma’naviyat saboqlari. Qarshi. 1999-y.
4. MTTda qisqa muddatli guruhlar faoliyatini tashkil etishda tarbiyachilarni tayyorlash bo‘yicha trening moduli. T.: 2017-y.
4. Raximova, Feruzaxon Muxammadjonovna, and Zoya Mixaylovna Burdina. "Issues of organization and management of inclusive education and upbringing in uzbekistan." International Academic Research Journal Impact Factor 7.4 1.6 (2022): 112-118.
5. Raximova, F. M. "Processes of formation of intellectual abilities of preschool children by means of innovative technologies." Экономика и социум 1-1 (104) (2023): 54-57.
6. Mukhammadzhonovna, Rakhimova Feruzakhon. "Problems of development of creative abilities in preschoolers." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
7. Mukhammadjonovna, Rakhimova Feruzakhon. "Development of pedagogical activites with preschool children in need of inclusive education."Asia pacific journal of marketing & management review issn: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 423-427.

8. Raximova, Feruzaxon Muxammadjonovna. "Problems with the social attitude of the individual."Innovative development in the global science 2.9 (2023): 112-121.
9. Muxammadjonovna, Raximova Feruzaxon. "Difficulties in organizing the education and upbringing of visually impaired children of preschool age."International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.12 (2022): 90-93.
10. Narimanovna, Eshchanova Gulnara, and Ganiyeva Vazira Yusufovna. "SOCIAL ADJUSTMENT OF THE PRESCHOOL CHILD PROCESS ANALYSIS." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
11. Yusufona, Ganieva Vazira. "ACTIVATION OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE COGNITIVE THINKING OF PRESCHOOL CHILDREN." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.11 (2022): 462-464.
12. Yusufovna, Ganieva Vazira, and Juraeva Sayyora. "BOLADA BILISH KOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA IJODKORLIKNI SHAKLLANTIRISH PROFESSIONAL PEDAGOGIK TAYYORGARLIKNING KOMPONENTI SIFATIDA." Ta'lim fidoyilari 19 (2022): 472-480.
13.Mukhammadjonovna, Rakhimova Feruzakhon. "Development of pedagogical activites with preschool children in need of inclusive education." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 423-427.
14. Malikovna, Nazirova Guzal, and Muminova Gulasal Bakhodirovna. "EDUCATION OF CHILDREN IN THE SPIRIT OF PATRIOTISM AND FRIENDSHIP OF PEOPLES IN THE FAMILY." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
15. Nazirova, G. "FORMATION OF A SENSE OF NATIONAL PRIDE AMONG IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ORAL FOLK ART-AS A SOCIO-PEDAGOGICAL NECESSITY." Science and Innovation 1.8 (2022): 2067-2077.
16. Nazirova, G. "МАКТАБГАЧА КАТТА ЁШДАГИ БОЛАЛАРДА ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ ВОСИТАСИДА МИЛЛИЙ ҒУРУР ҲИССИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ–ИЖТИМОИЙ ПЕДАГОГИК ЗАРУРИЯТ СИФАТИДА." Science and innovation 1.B8 (2022): 2067-2077.
17. Назирова, Г. М., and Ф. М. Рахимова. "Методологические основы формирования творческой деятельности будущих педагогов-воспитателей." Экономика и социум 1-1 (104) (2023): 334-339.